

Til lovforslag nr. L 214. Betænkning afgivet af Socialudvalget den 14. maj 1992

Betænkning

over

Forslag til lov om ændring af lov om social bistand og lov om styrelse af sociale og visse sundhedsmæssige anliggender samt lov om påligningen af indkomst- og formueskat til staten (ligningsloven) m.m.

(Ændring af reglerne om foranstaltninger for børn og unge, herunder reglerne om tvangsmæssig gennemførelse af foranstaltninger)

Udvalget har behandlet lovforslaget i en række møder og har herunder stillet spørgsmål til socialministeren, som denne har besvaret skriftligt. Nogle af udvalgets spørgsmål og ministerens svar herpå er optrykt som bilag til betænkningen.

Endvidere har udvalget modtaget skriftlige og/eller mundtlige henvendelser fra:

Advokaterne Lindholt, Lindholt & Branner,
Amtsrådsforeningen i Danmark,
Mogens Camre, Bagsværd,
Dansk Familieråd,
Det Danske Center for Menneskerettigheder,
Foreningen af Frie Ungdoms- og Efterskoler,
Foreningen Danmarks Børn,
Forældrelandsforeningen for Børne- og Ungdomsbistand,
Winnie Groos, Hvidovre,
Herning Byråd,
HK/Kommunal,
Torben Ishøj, læge,
Kommunernes Landsforening,
Landsforeningen til Udvikling af børns indlæringsvevner,
Sofie Lunøe, psykoanalytiker, København,
Mødrehjælpen af 1983,
Nordjyllands Amt, socialudvalget,

Socialpædagogernes Landsforbund,
Jannie Stjernstrøm, Valby,
Vejle Amts socialudvalg,
E. Wium, konsulent, Frederiksberg, og
Århus Amt.

Der er af socialministeren og af nogle mindretal stillet ændringsforslag, hvorom henvises til de ledsagende bemærkninger.

Herefter indstiller et *flertal* (Socialdemokratiets, Det Konservative Folkepartis, Venstres og Socialistisk Folkepartis medlemmer af udvalget) lovforslaget til *vedtagelse* med de af socialministeren stillede ændringsforslag.

Flertallet udtaler, at lovforslaget som gennemgående formål har at højne kvaliteten af den hjælp, der tilbydes, hvis familien har vanskeligheder. Det er desuden et gennemgående formål at gøre reglerne så klare og gennemskuelige som muligt. Flertallet forudsætter, at Socialministeriet følger denne omfattende lovændring op med en udførlig vejledning om de nye regler. Flertallet forudsætter ligeledes, at kommunerne som ved andre større lovændringer lader de foreslåede ændringer af bistandslovens børneregler indgå i den løbende efteruddannelse af de medarbejdere, der arbejder med støtte til familier og børn.

Et flertal inden for flertallet (Socialdemokratiets og Socialistisk Folkepartis medlemmer af udvalget) kan støtte lovforslaget med de af socialministeren stillede ændringsforslag, som sikrer børn og unge en åben, anonym rådgivning, hvor børn og unge ikke kan afvises, og giver børn ret til at blive inddraget og hørt, når de er under 12 år.

Flertallet finder det af afgørende betydning, at børns og unges meninger og ønsker om deres eget liv indgår med vægt i sagsbehandling og beslutninger.

Flertallet finder det ligeledes vigtigt, at brev- og telefonkontrolbestemmelserne er klargjort og indsnævret til konkret angivne personer eller grupper af personer, og at barnet er bekendt med, at der i forhold til disse foretages brev- og telefonkontrol.

Endvidere finder flertallet det betydningsfuldt, at følgende er præciseret:

- barnets ret til at vælge bisidder, der kan støtte barnet eller den unge,
- at psykiatrilovens bestemmelser skal overholdes i forbindelse med tvangsundersøgelser,
- børns muligheder for at sende breve og postkort samt have kontakt med andre pårørende,
- behovet for en høj prioritering af efteruddannelse for den gruppe af medarbejdere, som arbejder med børn og unge-området og
- at sagsbehandlere skal have førstehåndskendskab til børn og unge, før de udtaler sig, således at børn og unge ikke kun optræder som papirsager.

Flertallet ønsker yderligere at tilkendegive, at alderen 15 år som den alder, hvor barnet eller den unge får partsstatus, er for høj. Det har imidlertid ikke været politisk muligt at få nedsat alderen, hvilket flertallet beklager, men tager til efterretning.

Flertallet ønsker at tilkendegive, at der med dette lovforslag er skabt et bedre retsgrundlag for børn, unge og forældre, der har tunge sociale og menneskelige problemer, som involverer de offentlige myndigheder. Der er både tale om en retsbeskyttelse for familierne som helhed over for myndighederne og en retssikkerhed for børn og unge som selvstændige individer i familierne. Det betyder, at der i langt højere grad end hidtil skal lægges vægt på, hvad

der er barnets eller den unges tarv og interesse, selv om dette er i modstrid med forældrenes.

Flertallet understreger, at der med lovforslaget lægges vægt på en systematisk og kontinuerlig sagsbehandling i forbindelse med anbringelser af børn og unge uden samtykke og der sikres en bedre og mere klarlagt adskillelse mellem sagsbehandling og de vanskelige beslutninger, som medfører adskillelse af børn og forældre.

Under forhandlingerne har ministeren tilsluttet sig behovet for yderligere vurderinger og analyser af juridiske, økonomiske og pædagogiske forhold på opholdssteder for over 4 personer, hvilket flertallet derfor vil arbejde videre med.

Et *mindretal* (Fremskridtspartiets medlem af udvalget) indstiller lovforslaget til *forkastelse* ved 3. behandling, men vil stemme for de under nr. 2, 8, 9, 10, 12, 14, 16, 17, 18 og 20 stillede ændringsforslag og bemærker i øvrigt:

For Fremskridtspartiet er det helt centralt, at man ved lovgivning på dette svære lovgivningsmæssige område tager udgangspunkt i, at børn er forældrenes og ikke det offentliges.

Alene af den grund kan mindretallet ikke tilslutte sig lovforslaget, som i uhyggelig grad koncentrerer sig om det offentliges muligheder for tvangsfjernelser.

Lovforslaget er ganske vist blevet strammet op efter massivt pres, men det er ikke tilstrækkeligt til, at mindretallet kan støtte det.

Et andet væsentligt argument for mindretallet er, at det ønsker spørgsmål om tvangsfjernelse afgjort ved domstolene. Sagen er, at myndighederne frihedsberøver et menneske. En sådan handling skal afgøres af domstolene, hvor der er partsrettigheder i et helt anderledes retssikkert omfang end hos kommunen.

Fremskridtspartiet og Centrum-Demokraterne har stillet nogle ændringsforslag for at fjerne de værste ting i lovforslaget i et håb om at gøre dette så lidt skadeligt som muligt, men kan allerede nu forudse, at ændringsforslagene ikke vil kunne samle et flertal.

Hele afsnittet om telefon- og brevkontrol skal simpelt hen helt udgå af lovforslaget, da det er urimeligt, at man på dette område kan have strengere regler og mere statsmagt, end retsplejeloven giver mulighed for.

Samtidig skal hele afsnittet om tvangsindlæggelse af børn på psykiatriske afdelinger udgå. Det er gruopvækkende, at man overhovedet kan finde på at foreslå noget sådant. Hvis ikke barnet er mentalt sygt, skal det nok blive det ved en tvangsindlæggelse. Desuden er det fuldstændig umuligt at undersøge barnets normale psyke, for den vil naturligvis være stærkt påvirket af den voldsomme behandling, det er at blive tvangsindlagt og så blandt sindssyge.

Ligeledes fokuserer lovforslaget alt for meget på plejefamiliens rettigheder. Plejefamilien er ganske enkelt kun et opbevaringssted for barnet, til det hurtigst muligt kan hjemgives. Plejefamilierne skal derfor ikke have nogen indsigelsesret mod en hjemgivelse. Der er alt for mange uhyggelige eksempler på, at barnløse plejefamilier kæmper med næb og kløer for at beholde et barn, som ikke er deres.

Endvidere ønsker mindretallet indført sanktioner over for de behandlere, som bevidst tilfører sagerne løgnagtige oplysninger, eller som burde vide, at det er forkerte oplysninger. Samtidig hermed skal der udbetales en klækkelig erstatning til familien, hvis deres barn uretmæssigt er blevet tvangsfjernet, samt tilstrækkelig gratis psykologhjælp hos en af familien valgt psykolog.

Som det er i dag, kan en familie få sit barn tvangsfjernet, og barnet kan blive tvangsindlagt på psykiatrisk hospital og flakke rundt på flere institutioner uden kontakt med forældre eller pårørende. Hvis det siden viser sig, at barnet uretmæssigt er blevet tvangsfjernet, sker der ikke udbetaling af erstatning, og der sker ikke noget med de medarbejdere, som bevidst har givet forkerte oplysninger til sagen.

I den forbindelse havde mindretallet gerne set, at behandlerne blev underkastet en mentalundersøgelse, når det viste sig, at de vidste eller burde vide, at deres oplysninger var forkerte. Dette skal ses i lyset af, at der i behandler-systemet er gode og fornuftige behandlere, men sagsbehandleres samlede ry bliver ødelagt af disse sygelige behandlere, som af en eller anden grund finder det rigtigst, at flest mulige børn bliver fjernet fra deres forældre.

Der er ingen tvivl om, at der er børn, som skal tvangsfjernes, men det er langt vigtigere for mindretallet, at der ikke sker tvangsfjernelse af forkerte børn. Mindretallet vil således helst have en lovgivning, som sikrer, at det kun

er de »rigtige«, som tvangsfjernes, men da det nok ikke vil kunne lade sig gøre, foretrækker mindretallet, at så få børn som muligt tvangsfjernes. Hellere undlade at tvangsfjerne et barn, som burde have været det, end at tvangsfjerne et sundt og raskt barn, som vil blive mærket af tvangsindgrebet på livstid.

Mindretallet kan ikke støtte den filosofi, at børnene er samfundets ansvar, og at det offentlige bedst ved, hvad der er bedst for barnet. Mindretallet er af den naturlige opfattelse, at forældrene er de bedste til at opfostre og opdrage egne børn. Kun i helt ekstreme tilfælde skal det være muligt at tvangsfjerne børn: i tilfælde af vold, udtalt narkomani/alkoholisme, incest og lignende forhold, der giver skadelige følger for barnet.

Hvis man læser nogle af de bilag fra bl.a. psykoanalytiker Sofie Lunøe, som udvalget har fået under udvalgsbehandlingen, vil man opdage, at det lige så godt kunne have været éns egen familie. Det er kun et spørgsmål om, hvornår de offentlige myndigheder får øje på én.

Et *andet mindretal* (Centrum-Demokraternes medlem af udvalget) vil stemme for de under nr. 2, 7, 8, 10, 12, 16, 17, 18 og 20 stillede ændringsforslag, vil redegøre for sin stilling til de øvrige ændringsforslag og til lovforslaget ved 2. behandling og bemærker i øvrigt:

Mindretallet lægger vægt på det helt centrale hensyn, der skal tages til, at en tvangsfjernelse, når den er uundgåelig, kan ske på en måde, der er så skånsom for barnet som overhovedet muligt. Loven bør derfor være udformet, så alle involverede myndighedspersoner er underlagt et sådant overordnet hensyn, ligesom hensynet til barnets og familiens retssikkerhed må vægtes højt.

Ved tvangsfjernelse efter gældende lov kan det opleves, at et barn tvangsindlægges på et psykiatrisk hospital isoleret fra familie og pårørende. Efter mindretallets opfattelse må dette ikke kunne ske, og lovforslagets afsnit herom bør udgå.

Ved anbringelse i en plejefamilie bør det også af hensyn til plejefamilien fremgå klart, at der er tale om en foranstaltning, der sigter mod hjemgivelse hurtigst muligt.

Er et barn blevet tvangsfjernet på fejlagtig grundlag, bør systemet være forpligtet til at ta-

ge sagen op set i lyset af forvaltningslovens regler. Er der bevidst begået fejl i sagsbehandlingen, bør dette følges op til sikring af retssikkerheden.

Mindretallet tager kraftigt afstand fra lovforslagets afsnit om telefon- og brevkontrol. Et tvangsfjernet barn, som i forvejen har været udsat for traumatiske oplevelser, bør ikke i situationen kunne stilles ringere end andre i forhold til retsplejelovens bestemmelser.

Endelig er det magtpåliggende for mindretallet, at der gøres mest muligt for, at tvangsfjernelser undgås gennem forebyggelse. Derfor understreges behovet for rådgivning og vejledning af både børn og forældre uden for den sociale forvaltnings regi. Fysisk bør sådan rådgivning finde sted adskilt fra forvaltningen under sikring af fuld anonymitet og uden notatpligt. Mindretallet ser derfor med tilfredshed på det af ministeren stillede ændringsforslag nr. 7, som mindretallet kan stemme for.

På denne baggrund har mindretallet sammen med Fremskridtspartiet stillet en række ændringsforslag. Vedrørende de stillede ændringsforslag i øvrigt vil mindretallet redegøre for sin stilling ved lovforslagets 2. behandling.

Et tredje mindretal (Det Radikale Venstres medlem af udvalget) vil redegøre for sin stilling til lovforslaget og til de stillede ændringsforslag ved 2. behandling.

Et fjerde mindretal (Kristeligt Folkepartis medlem af udvalget) vil stemme for de under nr. 9, 14 og 15 stillede ændringsforslag og vil redegøre for sin stilling til de øvrige ændringsforslag og til lovforslaget ved 2. behandling.

Mindretallet betragter familien som en helhed. Det er vigtigt, at det ved udformningen af lovgivningen og administrationen af den altid haves for øje, at den enkelte familie også bør bevares som en helhed. Mindretallet ønsker at præcisere, at børns og forældres retssikkerhed og retsbeskyttelse skal være størst mulig, hvis en familie får behov for støtte, eller hvis forholdene omkring et barn bliver så truende, at der må gribes til tvangsforanstaltninger. Det er derfor vigtigt, at den vejledning, der udarbejdes til loven, bliver meget præcis, så de, der skal træffe beslutninger efter loven, har så klare retningslinier, at urimelige handlinger over for familierne undgås, og således at børn og

forældre har mulighed for at forstå baggrunden for og formålet med de foranstaltninger, der sættes i værk.

Specielt skal det præciseres, at det ikke må overlades til den enkelte beslutningstager at fortolke, hvornår en foranstaltning er nødvendig. Selv om reglerne er strammet op i forhold til de gældende regler, finder mindretallet, at en yderligere opstramning er påkrævet.

Mindretallet finder bl.a., at det klart skal fremgå af vejledningen, hvornår der efter § 35, stk. 1, nr. 1, foreligger utilstrækkelig omsorg for eller behandling af barnet eller den unge, og hvad der kræves for, at der er åbenbar risiko for, at barnets eller den unges sundhed eller udvikling lider alvorlig skade. Kun i ganske få tilfælde kan det efter mindretallets opfattelse komme på tale at afbryde forbindelsen mellem forældrene og barnet. Som eksempel kan nævnes den situation, hvor et barn på grund af indest ikke ønsker at se sine forældre. Der skal fastsættes regler om, at de sociale myndigheder i deres anmodning om politiets bistand skal redegøre for, hvorfor politiets medvirken anses for nødvendig, og de skal kunne anmode politiet om ikke at bære uniform.

Ændringsforslag

Til § 1

Af *socialministeren*, tiltrådt af et flertal (S, KF, V og SF):

1) I indledningen ændres »senest ændret ved lov nr. 947 af 27. december 1991« til: »ændret bl.a. ved § 4 i lov nr. 279 af 29. april 1992 og senest ved § 26 i lov nr. 352 af 14. maj 1992«.

Af et mindretal (FP og CD):

2) Nr. 2 og 3 udgår.

Af *socialministeren*, tiltrådt af et flertal (S, KF, V og SF):

3) I nr. 2 ændres i den indledende tekst »efter stk. 3« til: »efter stk. 6«, det foreslåede nye stykke betegnes stk. 7, og den angivne konsekvens affattes således:

»Stk. 7 bliver herefter stk. 8.«

4) I den under nr. 2 foreslåede nye § 14, stk. 4, der bliver stk. 7, indsættes i 1. pkt. foran ordet »personer«: »nærmere angivne«.

5) Efter nr. 2 indsættes som nyt nummer: »01. I § 14, stk. 7, som bliver stk. 8, ændres »stk. 3« til: »stk. 6«.

6) I nr. 3 ændres i den indledende tekst »efter stk. 4, som nu bliver stk. 5« til: »efter stk. 7, som nu bliver stk. 8«, og det foreslåede nye stykke betegnes stk. 9.

Af *socialministeren*, tiltrådt af et flertal (S, KF, V, SF og CD):

7) Efter nr. 4 indsættes som nyt nummer: »02. I § 28 indsættes efter 3. pkt. som nyt punktum:

»Rådgivning og vejledning skal kunne ydes anonymt og som et åbent tilbud til enhver, herunder børn og unge, som alene søger rådgivning og vejledning.«

Af et mindretal (FP og CD):

8) I den under nr. 5 foreslåede affattelse af kapitel 8 udgår i § 32 c, stk. 1, 2. pkt., », jf. dog § 32 d«.

Af et mindretal (KRF), tiltrådt af et mindretal (FP):

9) I den under nr. 5 foreslåede affattelse af kapitel 8 indsættes i § 32 c efter stk. 3 som nyt stykke:

»Stk. 4. Forældremyndighedens indehaver og den unge, der er fyldt 15 år, kan vælge en anden læge eller psykolog til at foretage undersøgelsen. Udgifterne hertil skal dækkes af kommunalbestyrelsen. Begge lægers eller psykologers stillingtagen skal indgå i vurderingen af, om der er grundlag for at iværksætte foranstaltninger.«

Af et mindretal (FP og CD):

10) I den under nr. 5 foreslåede affattelse af kapitel 8 udgår § 32 d.

Af *socialministeren*, tiltrådt af et flertal (S, KF, V og SF):

11) I den under nr. 5 foreslåede affattelse af kapitel 8 udgår i § 32 d, stk. 1, 1. pkt., ordene », selv om betingelserne i lov om tvang i psykiatrien ikke er opfyldt«.

Af et mindretal (FP og CD):

12) I den under nr. 5 foreslåede affattelse af kapitel 8 udgår i § 35 c, stk. 1, »14, stk. 4, 32 d«, og i § 35 c, stk. 4, udgår », for så vidt angår § 32 d dog indtil undersøgelsen er afsluttet«, i § 36 a, stk. 3, og i § 36 b udgår » 32 d«, i den under nr. 10 foreslåede affattelse af kapitel 18 udgår i § 127, stk. 3, 1. pkt., »§ 14, stk. 4, og«, i den under nr. 10 foreslåede affattelse af kapitel 18 udgår i § 127, stk. 4, 1. pkt., »§ 14, stk. 4, § 32 d«, og i den under nr. 10 foreslåede affattelse af kapitel 18 udgår i § 128, stk. 2, 2. pkt., »§ 14, stk. 4, og«.

Af *socialministeren*, tiltrådt af et flertal (S, KF, V og SF):

13) I den under nr. 5 foreslåede affattelse af kapitel 8 ændres i § 35 c, stk. 1, i det under nr. 9 foreslåede kapitel 15 a ændres i § 67, stk. 5, og i den under nr. 10 foreslåede affattelse af kapitel 18 ændres i § 124, stk. 1, nr. 1, § 124, stk. 4, § 127, stk. 1, nr. 1, § 127, stk. 3, og stk. 4, og § 128, stk. 2, »§ 14, stk. 4« til: »§ 14, stk. 7«.

Af et mindretal (KRF), tiltrådt af et mindretal (FP):

14) I den under nr. 8 foreslåede affattelse af kapitel 15 indsættes i § 65 efter stk. 1 som nyt stykke:

»Stk. 2. Opholder barnet sig hos en af dets nære kontaktpersoner, skal denne efter udløbet af de 3 måneder give meddelelse herom til kommunalbestyrelsen. Kommunalbestyrelsen beslutter herefter, om der skal udstedes plejetilladelse, eller om barnet fortsat kan opholde sig i plejehjemmet uden plejetilladelse.«

Stk. 2-6 bliver herefter stk. 3-7.

Af et mindretal (KRF):

15) I det under nr. 9 foreslåede nye kapitel 15 a affattes § 66, stk. 2, således:

»Stk. 2. Afgørelser efter stk. 1 kan indbringes for amtsrådet.«

Af et *mindretal* (FP og CD):

16) I det under *nr. 9* foreslåede nye *kapitel 15 a* udgår § 67, stk. 5.

17) I den under *nr. 10* foreslåede affattelse af *kapitel 18* udgår § 124, stk. 1, nr. 1 og 2.

Nr. 3-8 bliver herefter nr. 1-6.

18) I den under *nr. 10* foreslåede affattelse af *kapitel 18* udgår i § 124, stk. 4, »en sag om brev- og telefonkontrol efter § 14, stk. 4, og«.

Af *socialministeren*, tiltrådt af et *flertal* (S, KF, V og SF):

19) I den under *nr. 10* foreslåede affattelse af *kapitel 18* indsættes i § 124 a efter stk. 1 som nyt stykke:

»Stk. 2. For børn under 12 år skal der foreligge oplysning om barnets holdning til den påtænkte foranstaltning, i det omfang barnets modenhed og sagens art tilsiger det.«

Af et *mindretal* (FP og CD):

20) I den under *nr. 10* foreslåede affattelse af *kapitel 18* udgår § 127, stk. 1, nr. 1 og 2.

Nr. 3-9 bliver herefter nr. 1-7.

Bemærkninger

Til nr. 1, 3, 5, 6 og 13

Ændringsforslagene er en følge af, at der ved vedtagelsen af forslag til lov om ændring af forskellige uddannelseslove m.m. (Frie erhvervsskoler, forenkling, decentralisering og regelsanering) (L 166) blev indsat en række nye stykker i § 14 i lov om social bistand.

Til nr. 2

Det fastslås hermed, at skal brev- og telefonkontrol finde sted, skal det ske efter retsplejelovens regler.

Til nr. 4

Med ændringsforslaget præciseres, at børn og unge-udvalgets beslutning om brev- og telefonkontrol skal angive, hvilke personer uden for institutionen beslutningen retter sig imod.

Der kan således ikke efter denne bestemmelse træffes en beslutning om generelt at kontrollere barnets eller den unges brev- og telefonkontakt med omverdenen.

En beslutning om brev- og telefonkontrol kan kun træffes i forhold til de personer i barnets familie eller omgangskreds, med hvem brev- og telefonkontakten anses for at være til skade for barnets eller den unges sundhed eller udvikling.

Behovet for brev- og telefonkontrol kan f.eks. foreligge, hvis en af forældrene lider af svære psykiske lidelser og derfor mangler forståelse for, at henvendelserne udsætter barnet eller den unge for svære belastninger, og hvor barnet eller den unge ikke uden bistand fra døgninstitutionens personale kan håndtere faderens eller moderens vrangforestilling eller opfordringer til flugt fra institutionen. Beslutningen om brev- og telefonkontrol træffes da i forhold til den af forældrene, hvis ukontrollerede kontakt er til skade for barnets eller den unges sundhed eller udvikling. En sådan beslutning berører ikke i sig selv barnets brev- og telefonkontakt med den anden af forældrene eller andre familiemedlemmer. Hvis der skal ske brev- og telefonkontrol i forhold til disse, skal betingelserne i lovforslagets § 14, stk. 4, være opfyldt, og der skal træffes en særskilt beslutning i forhold til den eller de personer, som skal være omfattet af brev- og telefonkontrol.

Til nr. 7

Efter den gældende bistandslovs § 28 kan kommunalbestyrelsen tilbyde enlige og familier vederlagsfri løbende vejledning og rådgivning og er forpligtet til ved opsøgende virksomhed at rette sådant tilbud til enhver, som må antages at trænge hertil. Denne form for rådgivning skal kunne ydes anonymt og som et åbent tilbud.

Med ændringsforslaget præciseres, at bestemmelsen om rådgivning, herunder muligheden for anonym rådgivning og rådgivning som et åbent tilbud, også omfatter børn og unge. Almindelig rådgivning efter § 28 kræver ikke at der foreligger tilladelse fra forældremyndighedens indehaver. Et barn eller en ung, der søger anonym og åben rådgivning, kan derfor ikke afvises.

Adgangen til anonym rådgivning betyder, at der ikke kan stilles krav til den, der alene søger

almindelig rådgivning, om at opgive navn eller andre data.

At rådgivningen skal kunne ydes som et åbent tilbud, indebærer, at alle frit skal kunne henvende sig alene med det formål at blive rådgivet.

Rådgivning som et åbent tilbud vil ofte med fordel kunne etableres i utraditionelle omgivelser, der er geografisk adskilt fra den almindelige kommunale forvaltning. Dette kan medvirke til, at rådgivningen bliver udnyttet af enkeltpersoner eller familier, der ellers ikke ville være opmærksomme på denne mulighed, eller som ikke ønsker at henvende sig direkte til den kommunale forvaltning.

Der er ingen aldersgrænse for retten til almindelig rådgivning og vejledning. Mange børn kan have behov for at fortælle om deres problemer til en voksen, der har tid til at lytte, og som kan give et godt råd. Dette behov afhænger mere af barnets eller den unges udvikling og modenhed end af den biologiske alder.

Den rådgivning, der kan blive tale om efter § 28, er alene en rådgivning, der har til formål at hjælpe barnet eller den unge til selv at løse de problemer, som har givet anledning til henvendelsen.

Børn og unge har ligesom alle andre, der henvender sig om råd og vejledning efter § 28, krav på, at oplysningerne ikke registreres eller videregives. Der oprettes ingen sag i anledning af en henvendelse om rådgivning fra barnet eller den unge. Offentlighedslovens regler om notatpligt gælder i øvrigt ikke rådgivning og vejledning efter § 28, da rådgivning ikke er en afgørelse.

Viser henvendelsen fra barnet eller den unge derimod, at der bliver tale om andet end almindelig rådgivning, falder situationen helt uden for anvendelsesområdet for § 28.

De almindelige regler for starten af en børnesag gælder således, hvis henvendelsen giver anledning til at overveje, om der er behov for en nærmere undersøgelse med henblik på iværksættelse af egentlige foranstaltninger. Dette indebærer, at der er notatpligt med hensyn til de faktiske oplysninger, som forvaltningen kommer i besiddelse af, og at forældrene skal underrettes og inddrages. Der henvises herved til lovforslagets § 32 c, hvorefter en beslutning om, at barnets eller den unges forhold

skal undersøges, skal træffes i forståelse med forældremyndighedsindehaveren.

Til nr. 8, 12, 16, 17, 18 og 20

Ændringsforslagene er en konsekvens af ændringsforslag nr. 2 og 10.

Til nr. 9

Ændringsforslaget medfører, at forældremyndighedens indehaver og den unge over 15 år kan vælge, at der også skal foretages en undersøgelse vederlagsfrit hos en læge eller psykolog, som de har tillid til, og at resultatet af denne undersøgelse skal indgå i vurderingen af, om og i givet fald hvilke foranstaltninger der skal iværksættes.

Til nr. 11

Ændringsforslaget indebærer, at den foreslåede særlige hjemmel i bilstandsloven til i undersøgelsesøjemed at indlægge et barn eller en ung på en psykiatrisk afdeling, selv om betingelserne i lov om tvang i psykiatrien ikke er opfyldt, udgår.

En indlæggelse af barnet eller den unge på psykiatrisk afdeling vil herefter skulle følge den fremgangsmåde, der er fastsat i lov om tvang i psykiatrien.

Til nr. 14

Ændringsforslaget giver mulighed for, at et barn kan opholde sig hos en af sine nære kontaktpersoner i mere end 3 måneder, uden at der skal udstedes plejetilladelse. Til kredsen af barnets nære kontaktpersoner hører dets bedsteforældre, søskende til dets forældre og nære venner af dets forældre. En præcis definition af kredsen af nære kontaktpersoner kan dog ikke udformes. Efter at kommunalbestyrelsen har modtaget meddelelsen om, at barnet nu har opholdt sig i mere end 3 måneder hos en af dets nære kontaktpersoner, kan den vurdere, om opholdet er uproblematisk og derfor kan fortsætte uden plejetilladelse, eller om der skal en egentlig undersøgelse og plejetilladelse til.

Til nr. 15

Med ændringsforslaget bliver det muligt at

anke kommunalbestyrelsens afgørelse til amtsrådet.

Til nr. 19

Med bestemmelsen lovfæstes, at kommunen skal inddrage mindre børns holdning, inden der træffes afgørelse om en påtænkt foranstaltning, der vedrører barnet. Bestemmelsen forudsætter, at oplysningerne om barnets holdning tilvejebringes på en måde, der er afpasset barnets alder, modenhed og sagens art. Da det

drejer sig om børn under 12 år, er det vigtigt, at barnet ikke sættes i situationer, som det ikke kan overskue og ikke har forudsætninger for at kunne tage stilling til.

Selv om der ikke er tale om en ubetinget høringsregel som den, der er foreslået for børn, der er fyldt 12 år, vil det være en følge af den foreslåede bestemmelse, at der også for børn under 12 år i videst muligt omfang lægges vægt på barnets mening. Heri ligger tillige, at barnets holdning skal fremgå af sagen.

Jytte Andersen (S) Pernille Forchhammer (S) Jytte Hilden (S) Jørn Pedersen (S)

Jan Petersen (S) Grete Schødts (S) Taanquist (S) nfm. Hanne Thanning Jacobsen (SF)

Bente Juncker (CD) Pia Christmas-Møller (KF) Per Tærstøl (KF)

Grethe Fenger Møller (KF) Eva Kjer Hansen (V) Hanne Severinsen (V) Tom Behnke (FP)

Lone Dybkjær (RV) Kofod-Svendsen (KRF) fmd.

Nogle af udvalgets spørgsmål til socialministeren og dennes besvarelse heraf

Socialministerens svar på spørgsmål 60 (L 214 – bilag 77)

Spørgsmål 60:

Ministeren bedes oplyse om reglerne for barnets muligheder for bisidder.

Svar:

Indledningsvis bemærkes, at spørgsmålet om en personlig støtte for barnet, en såkaldt bisidder, kun opstår, hvis barnet eller den unge selv fremsætter ønske herom. Det er således barnet selv, der afgør, om det har behov for en bisidder, og hvem det i så fald skal være.

Begrebet bisidder bruges i daglig tale ofte, uden at det er helt afklaret, om der alene tænkes på personlig støtte, eller om der også menes en legal repræsentant, dvs. en person, der repræsenterer pågældende og kan handle på dennes vegne.

Når det drejer sig om børn og unge under 18 år, som står under forældremyndighed, er det imidlertid nødvendigt at sondre mellem en bisidder og en legal repræsentant.

Ved bisidder forstås i denne sammenhæng alene en personlig støtte for barnet eller den unge, der under sagen kan give barnet eller den unge råd og vejledning eller blot ved sin tilstedeværelse indgyde barnet eller den unge tryghed.

Efter gældende regler har såvel barn som forældre adgang til at benytte en bisidder som støtte under sagsbehandlingen. I forbindelse med adgangen til at udtale sig over for børn og unge-udvalget er adgangen til bisidder udtrykkelig nævnt i den gældende bistandslovs § 125, stk. 1, og videreført i lovforslagets § 127, stk. 2.

Også uden for disse tilfælde kan der benyttes bisidder, uden at der kan stilles krav om udtrykkelig lovhjemmel, netop fordi bisidderne ingen selvstændige beføjelser har.

Udgangspunktet vil som nævnt ovenfor være, at barnet selv afgør, om det ønsker en bisidder, og hvem det skal være. Da bisidderne som nævnt ingen selvstændige beføjelser har, vil

der normalt ikke opstå problemer i forhold til forældremyndighedsindehaveren. Indehaveren af forældremyndigheden skal således ikke godkende barnets valg af bisidder.

Hvis indehaveren af forældremyndigheden imidlertid protesterer, kan der opstå en situation, hvor der må træffes en egentlig afgørelse vedrørende bisidderspørgsmålet. Det kan f.eks. være tilfældet, hvis den af barnet valgte bisidder har repræsenteret andre parter i sagen og derved af forældremyndighedsindehaveren kan opfattes som modpart.

En bisidder vil således kunne give barnet en personlig støtte, som normalt ikke vil skabe konflikter i forhold til forældremyndighedens indehaver.

Tillægges bisidderen derimod nærmere afgivne beføjelser til at føre barnets sag, bliver der i realiteten tale om en legal repræsentant. Dermed opstår der også et behov for en afgrænsning mellem repræsentantens beføjelser i forhold til forældremyndighedsindehaverens beføjelser. En sådan ordning, hvor repræsentanten så at sige på egen hånd kan føre barnets sag, vil have de samme uheldige konsekvenser som tildeling af advokat til et barn, der ikke har partsstatus. Som nævnt i bemærkningerne til lovforslaget vil den pågældende ofte få til opgave at træffe en »foreløbig afgørelse« i sagen ved at give sin støtte enten til kommunens eller forældrenes standpunkt under sagen.

Barnet vil ikke være tjent med, at der indsættes flere aktører i sagsforløbet, når disse tildeles en rolle, der i sig selv rummer en risiko for at være konfliktskabende i forholdet mellem barnet og forældrene. Barnet vil være bedre tjent med, at de konflikter, der ikke kan undgås, forbliver mellem forældre og forvaltning og ikke flyttes over som konflikter mellem forældrene og barnet.

Socialministeriet vil uddybe spørgsmålet om bisidder eller anden form for støtte til barnet i den kommende vejledning.

I vejledningen vil der tillige kunne ske en beskrivelse af de tilfælde, hvor barnet ikke selv

ønsker en bisidder. I forbindelse med orienteringen af barnet om de påtænkte foranstaltninger skal sagsbehandleren være opmærksom på, om barnet eventuelt har behov for personlig støtte fra en udenforstående. Sagsbehandleren bør i givet fald medvirke til, at barnet får den nødvendige støtte. Hvis der allerede i barnets omgivelser er en person, som barnet føler sig tryk ved, og som er villig til at påtage sig opgaven, vil dette være en oplagt løsning. Er det ikke tilfældet, må sagsbehandleren på anden måde søge at skaffe barnet den fornødne støtte. Det kunne eventuelt ske gennem formidling af samtaler med rådgivere uden for kommunen f.eks. i de særlige amtslige rådgivningscentre.

Socialministerens svar på spørgsmål 61 (L 214 – bilag 77)

Spørgsmål 61:

På hvilken måde agter ministeren at sikre barnets samvær og kontakt med andre end forældrene, herunder mulighed for kommunikation?

Svar:

Efter lovforslaget er det alene forældrene, der tillægges en egentlig ret til samvær og kontakt med barnet eller den unge under anbringelsen.

Bedsteforældre, andre nære pårørende, na-boer og andre personer i barnets eller den unges dagligdag kan have haft tætte relationer til barnet eller den unge, som det kan være af stor betydning at opretholde under anbringelsen uden for hjemmet.

Socialministeriet vil derfor i den kommende vejledning fremhæve, at kommunalbestyrelsen skal være opmærksom på, at det er vigtigt for et barn eller en ung, der bliver anbragt uden for hjemmet, at fastholde relationerne til det hidtidige nære miljø, der som nævnt omfatter langt flere personer end forældrene.

Kommunalbestyrelsen skal således under hensyn til formålet med anbringelsen sørge for, at barnets eller den unges forbindelse med andre nærtstående end forældrene holdes ved lige i det omfang, det findes at være til gavn for barnet eller den unge. Kommunalbestyrelsen må derfor være opmærksom på barnets egne ønsker om kontakt med andre end forældrene.

Et særligt behov for at støtte kontakten til andre end forældrene kan opstå i situationer, hvor den ene af forældrene eller begge er fraværende eller selv ude af stand til at være sammen med barnet eller den unge, f.eks. på grund af fængsling. Også i tilfælde, hvor barnets eller den unges anbringelse er begrundet i meget alvorlige overgreb fra forældrene, kan det være af væsentlig betydning for barnet at opretholde sit tilhørsforhold til hjemmemiljøet ved kontakt med andre nærtstående.

Barnets eller den unges kontakt med andre end forældrene er blandt de spørgsmål, det under anbringelsen vil være nærliggende at drøfte med indehaveren af forældremyndigheden. Kommunalbestyrelsen må for at undgå konfliktsituationer, der kan skade barnet eller den unge, være opmærksom på tilkendegivelserne fra indehaveren af forældremyndigheden med hensyn til barnets eller den unges forbindelse med andre nære pårørende m.v.

Kommunalbestyrelsen har imidlertid efter lovforslagets § 66, stk. 1, beføjelse til at træffe beslutninger om barnets eller den unges forhold under anbringelsen, herunder om samvær eller kontakt med andre end forældrene. Dette gælder såvel de tilfælde, hvor kommunalbestyrelsen – af hensyn til formålet med anbringelsen – mod forældremyndighedsindehaverens ønske træffer beslutning om, at en kontakt mellem barnet eller den unge og en pårørende eller en anden person skal opretholdes, som de tilfælde, hvor der træffes beslutning om at begrænse eller afbryde en kontakt, som forældremyndighedens indehaver ønsker opretholdt.

Kommunalbestyrelsens beslutninger om barnets eller den unges samvær eller kontakt med andre end forældrene skal indeholde en begrundelse og kan – i lighed med andre beslutninger under anbringelsen – af forældremyndighedsindehaveren og den unge, der er fyldt 15 år, påklages til det sociale ankenævn, jf. lovforslagets § 67 a, stk. 1.

For så vidt angår barnets eller den unges mulighed for kommunikation med andre end forældrene kan der henvises til, at i tilfælde, hvor det findes nødvendigt at afbryde forbindelsen mellem barnet og dets pårørende, sker dette som en beskyttelse af barnet. En sådan beslutning bør som udgangspunkt ikke medføre, at barnet afskæres fra at sende breve og postkort. Barnet kan – uanset den skadelige

virkning, som den gensidige kontakt medfører – have et væsentligt behov for at sende en hilsen til sine nærtstående. En afskæring heraf bør kun ske, hvis denne ensidige kontakt kommer i direkte modstrid med formålet med anbringelsen.

Barnets eller den unges behov for således at kunne meddele sig til personer, der står barnet eller den unge nær, vil blive fremhævet i den kommende vejledning, jf. Socialministeriets kommentar af 10. marts 1992 til henvendelsen af 17. februar 1992 fra E. Wium (L 214 – bilag 8).

Socialministerens svar på spørgsmål 62 (L 214 – bilag 77)

Spørgsmål 62:

I forelængelse af ministerens svar på spørgsmål 52 bedes ministeren oplyse, på hvilken måde ministeren vil sikre, at sagsbehandleren,

der udtaler sig i sagen, har kendskab til barnet og familien.

Svar:

Det fremgår af lovforslagets § 32 c, stk. 2, at en undersøgelse af et barns eller en ungs forhold skal resultere i en begrundet stillingtagen til, om der er grundlag for at iværksætte foranstaltninger, og i bekræftende fald af hvilken art disse bør være. Det fremgår ligeledes af bestemmelsen, at der skal være oplysning om, hvordan forældremyndighedens indehaver og barnet eller den unge stiller sig til foranstaltningerne.

På denne baggrund bør det indgå som et naturligt led i sagsoplysningen, at sagsbehandleren og andre, der udtaler sig i sagen, skaffer sig et førstehåndskendskab til barnet og familien. Sammen med de øvrige krav til sagsbehandlingen i undersøgelsesfasen vil dette spørgsmål blive uddybet i den kommende vejledning.